

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

מא.

עין משפט נר מצוה

בז א מיי פירד מ'ל
אלל הלכה ה סמנ
עשין מדר'ס צ טו'ש'ע יו'ד
סי' שלה ספי' ח :

תוספות

שפירא. עור מבושל
שאלתין עליו וטעמין אותו
עובדי דרכים עמם: דרא
ביה. שיש צו דעה:
דא לא קני. דעה מה
קני: הכולל לכל עונות
הרופא לכל תלמידי:
חוזר לידי עולמו. דבריו
הכלה כשנפלא יומר
מלפני שחלה. תלמיד
אפי' הלבנת. י"ג פנים
של הלכות משנה: אתה
עשית את חייא. כלומר
למדת לו: למשפטיך.
כלומר כשעמדו בדיומין
למשפטיך הכל עבדים
לשניה מה שגזר:
גברא גדול וגו':
גברא וזבא. פיר
קני: אישיותי. נגעת.
כמו: קמא טיטוס
הכלה כשנפלא יומר
מלפני שחלה. תלמיד
אפי' הלבנת. י"ג פנים
של הלכות משנה: אתה
עשית את חייא. כלומר
למדת לו: למשפטיך.
כלומר כשעמדו בדיומין
למשפטיך הכל עבדים
לשניה מה שגזר:
גברא גדול וגו':
גברא וזבא. פיר
קני: אישיותי. נגעת.
כמו: קמא טיטוס

פירוש הרא"ש

שפירא. עור לטען עליו:
דרא קני. דעה: שמשבח
למודו. עלומיו קא דרש
שנעלם ממנו למודו:
לחייא. כל המלמד חצרו
תורה [נסתדין] ט':
כליו נשאו דמני
ואת הנפש אשר עש
בחן: ההוא גברא גבוה.
אדם גדול וגו': רבי
גברא וזבא. פיר
קני: אישיותי. נגעת
כמו: קמא טיטוס
הכלה כשנפלא יומר
מלפני שחלה. תלמיד
אפי' הלבנת. י"ג פנים
של הלכות משנה: אתה
עשית את חייא. כלומר
למדת לו: למשפטיך.
כלומר כשעמדו בדיומין
למשפטיך הכל עבדים
לשניה מה שגזר:
גברא גדול וגו':
גברא וזבא. פיר
קני: אישיותי. נגעת.
כמו: קמא טיטוס

ושטית. עור לאכול עליו: בלא מלה ובלא רצב. דמלפת זהו:
רצב. שומן: דרא ביה בולא ביה. מי שיש צו דעה כמי שיש צו הכל
שאלו נחמר כלום: דא קני מה חסר. מי שקנה דעה אינו חסר
כלום: חוזר לימי עלומיו. דנעשה כמיוקן שלא טעם טעם חטא:

שנא' רופא. כלומר כשעת רטוב
ופש כמו [פירו ורבו] מתרגמין פשו
וסג: **מונער.** מן החולי יסוב כמו
שהיה דימי עלומיו: כל משכבו הפכה
בזו. כל סדר הכעת למודו המסודר
לו נהפך לו בחלו ומשכמו: פליסר
אפי' הלכנא. שהיה שונה למודו
צ"ג פנים: שיא' אולו ליה. ששכח:
קלא. כוכב: **אסה עשין אוסי**
ואס חייא. דגמר לו דכל המלמד
את צן חצרו מורה מעלה עליו
הכחב כאלו עשאו שנאמר ואת
הנפש אשר עשו בחרן: **סל מושלין**
צו. להמיתו אפי' וצו אפילו ימוש:
למשפטיך עמדו היום (כ) **כל עבדיך.**
דכיון שנשפט בישיבה של מעלה הכל
נעשו עבדיו של הקדש' ליפרע
הימנו: **גברא גבוה הו רבי גירדנא**
ווא. פרדה קטנה: **סיסורא.** גשר:
ואספוט. נתפחה הפרדה ושדיה
מינה ושכיב. ואע"פ שהפרדה נמוכה
ואינה ארוכה כל כך דלא נפל אלא
מעט מת: **אקרוקא.** כפרדע. ועקרב
אינו יכול לשוט צנהר ונשאו כפרדע
עליו להעבירו צנהר לנשוק את האיש:
כי

תורה אור השלם

1. וְגִבְרָתָא אֵת אֲבִיךָ
אֲשֶׁר יִשְׁלָחֶנּוּ יְיָ בְּךָ
בְּרֶגֶעַ וּבְרֶגֶעַ וּבְעֵינִים
וּבְחֹסֶר בֶּל יִתֵּן עַל בְּרִיךָ
עַל צָאֲרָךְ עַד הַשְּׁמִידוֹ
אֲתָךְ: דברים כח מה
הטלה לכל עובדי
הפא' לכל תלמידי:
תהלים קג ג
רש"י בפרק מנער
ישוב לימי עלומיו:
איוב לג כה
4. יְיָ יִסְדֶּנּוּ עַל עֶרְשֵׁ
דָּךְ כֵּל מִשְׁכְּבוֹ הַפֶּתַח
בְּחִלּוֹ: תהלים מא ד
5. הֵן גִּרְשֵׁת אֶתִּי הַיּוֹם
מִעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵי
אֲשֶׁר וְהִיטִיתִי נֶגַע וְנֶדַח
בְּאָרֶץ וְהָיָה כֵּל מִצְאָי
יִהְיֶנּוּ: בראשית ד יד
6. לְמִשְׁפָּטֶיךָ עֲמַדוּ הַיּוֹם
בִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ:
תהלים קיט צא

הגהות הב"ח

- (א) רש"י ד"ה למשפטיך
עמדו היום כי הכל
עבדיך:

הגהות הגר"א

- [א] גמ' קשור לניחא
ולאשתא כל"ל וועי' בפירוש
הרא"ש:

מוסף רש"י

- נקטינן. מסורת מאבותינו,
מנהג מרביתנו (עובדין)
ה. אמר רב יוסף לא
שמי' לי דרא שמעתא.
רב יוסף חלה ושמה
תלמודו והיה אפי' תלמידו
מכיר (עובדין) סא. עג.
מכח ד. ובעי' נדה לס.
שחלצתו חמה. שלפמו,
ניטלה מגופו חמה. הוא
החול הקדמון, נלחמו לשון
(השע' ה) חלן מהם
(ברכות דל).

ושמיה' בחוסר כל א"ר אמי אמר רב בלא
גר ובלא שלחן רב חסדא אמר בלא אשה רב
ששת אמר בלא שמש רב נחמן אמר בלא
דעה תנא בלא מלח ובלא רבב אמר אביי
(6) נקטינן אין עני אלא בדעה במערבא אמרי
דרא ביה בולא ביה דלא דא ביה מה ביה
דא קני מה חסר דא לא קני מה קני אמר
ר' אלכסנדר א"ר חייא בר אבא אין החולה
עומד מחליו עד שמוחליו לו על כל עונותיו
שנאמר ²הסולח לכל עונותיו הרופא לכל
תחלואי רב המנונא אמר חוזר לימי עלומיו
שנאמר ³רופש בשרו מנוער ישוב לימי
עלומיו ⁴כל משכבו הפכת בחליו אמר רב
יוסף לומר דמשכבו למודו רב יוסף חלש
איעקר ליה למוריה אהרריה אביי קמיה היינו
דבכל דוכתא אמרינן ⁵אמר רב יוסף לא
שמי' לי דרא שמעתא א"ל אביי את אמריתיה
ניהלן ומהא מתניתא אמריתיה ניהלן כי הוה
גמיר ר' תלת עשרי אפי' הילכתא אגמריה
לרבי חייא שבעה מנהון לסוף חלש רבי
אהרר ר' חייא קמיה הנהו שבעה אפי' דאגמרי'
שיא אודו הוה ההוא קצרא הוה שמי' ליה

לרבי כדהוה גרים להו אול ר' חייא וגמר יתהון קמי' קצרא ואתא ואהדר
יתהון קמי' רבי כד הוה חזי ליה רבי להווא קצרא א"ל רבי אתה עשית אותי
ואת חייא א"ד הכי קא"ל אתה עשית את חייא וחייא עשה אותי וא"ר
אלכסנדר א"ר חייא בר אבא גדול נס שנעשה לחולה יותר מן הנס שנעשה
להנניח מישאל ועזריה של חנניה מישאל ועזריה אש של הדיוט והכל
יכולים לכבותה וזו של חולה של שמים היא וזו יכול לכבותה וא"ר
אלכסנדר א"ר חייא בר אבא ואמרי לה אריב"ל כיון שהגיע קיצו של אדם
הכל מושלים בו שנא' ⁵והיה כל מוצאי ירנגי רב אמר מן הדין קרא
⁶למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך רבה בר שילא אמרו ליה שכיב
גברא גבוה הוה רכיב גירדנא וזמרא מוא תיתורא איסתוית שדייה וקא
שכיב קרי על נפשיה למשפטיך עמדו היום שמואל חזיה להווא
(קרוקיתא דעקרבא) יתיבא על אקרוקתא ועברה גהרא טרקא גברא ומיית
קרי עזיה למשפטיך עמדו היום אמר שמואל אין מבקרין את החולה אלא
למי שחלצתו חמה לאפוקי מאי לאפוקי הא דתניא ר' יוסי בן פרטא
אומר משום ר' אליעזר אין מבקרין לא חולי מעיים ולא חולי העין ולא
מחוישי הראש בשלמא חולי מעיים משום כיסופא אלא חולי העין ומחוישי
הראש מ"ט משום דרב יהודה דאמר רב יהודה דיבורא קשיא לעינא [א] ומעלי'
לאישתא אמר רבא האי אישתא אי לאו דפרווקא דמלאכא דמותא מעלי'
בחזירא

שרבו נוטפין אינו מטהר אלא במקום שהיה מהלך מתחלתו אצל במקום שנתרחצ אינו מטהר אלא באשבורן. ואע"ג דליכא לאימור
איפכא דלרביה דהנך קאי אצל רביה צגומת המעיין אפי' צנתרחצ כשר מניקט לחומר עדיף ועוד דמשמע דתוספתא לאומרא
דמנתי קיימא. מיהו סהדות דרבי אלעזר בר לרוב אפי' לפי שיטה זו ודאי משמע דאפי' אמקום שנתרחצ הנהר קאי דכל שרבו וזחלין
כשר דליכא לאימור דלרביה במקום משך הנהר קאי ואשמעינן רבותא שאע"פ שלא רביה במקום גומת המעיין אלא במקום שנמשכו מימיו
כשר דלכתי פשיטא וכי ג' טיפי מים יפסלו פרת: תנן במס' מקואות (פ"ה מ"ה) הנוטפין שעשאן וזחלין כלומר שהמשיכן סומך אפי' מקל ואפי'
קנה ואפי' צו ואפי' זה כלומר גודר צפניהם באלו והו' להו באשבורן ומטהרין ר' יוסי אומר אין מזחלין בדבר המקבל טומאה כלומר אין עושין
צו גדר וקי"ל כר' יוסי ותנן נמי (סס מ"ד) שהמים מטהרין צוחלין ותנן נמי (פרה פ"ח מ"ט ומקואות פ"ה מ"ח) המים המורכין פסולין למי חטאת וכשרין
לנציילה ומטהרין צוחלין ואלו הם המים המורכין המלווין והפושרין: ושטית. עור לאכול עליו: ובלא רצב. שמן: דלא קני דעה מה קנה.
מה יועיל לו כל מה שיקנה: חוזר לימי עלומיו. אחר שחלה ומתרחץ מתחזק טעמו להיות יותר צריא ממנה שהיה קודם חליו: שנאמר
רופאש נטריקון רטוב ופס: לומר דמשכבו למודו. מי עלומיו קדרש מעני העלמה: אייקר ליה לימודיה. הכבד עליו למודו ששכחו: פלם
עשי אפי' צ"ג פנים: קלא. כוכב: למשפטיך עמדו היום כי כל עבדיך. כיון שלמשפטיך עמדו שהגיע קצם למות הכל עבדיך לקיים
את דבר המשפט: שכיב ההוא גברא גבוה. אדם שהיה גבוה כלומר ארוך: רכיב גירדנא וזמרא. רוכב פרדה קטנה: סיסורא. גשר:
איספוט. אחזה רוח שטות לאותה פרדה והשליכתי צנהר. איסתוית מלשון סטיא רוח של שנעון וכדאמר בעלמא סיוטא הוא דנקטיה [ב] ק"ל:
אקרוקא. כפרדע: שנלחמו. שנלחמו חמה כאלם המודיין ש"י כלי זין שעליו נקרא חלון: לאפוקי הא דתניא. דסבירא ליה לשמואל
כי הך ברייתא דאין מבקרין להנך דקא מני ודשמואל נמי לאפוקי הני: משום כיסופא. דומינן שרריך לנקיבו ומכסיף: דפרווקא.
שליח שעל ידו ממס: ⁶ בחזירא לדיקלא. הולין שסבצו הדקל שזמרים אותו מצהמות וחיות: פרייקא. מרקחת מועיל וקורין לו תרייקא:
חושלא דשערי. שעורים קלופים: דיש נפיל. צחלת הרקדת הנפה: צורדס. מיצה אחת כשתי מיצות צור דס. והוא חולי שמקלה דס
מלמטה: אין מבקרין אותו. משום דומינן דלריך לנקיבו ומנערי ליה: ואין מוסיפין שמו. לומר פלוגי חולה חולי צורדס דלאו לשון נקיה הוא:
רפואת